

Primer lenobe

Turki so znani po celem svetu kot — delamrzniki. Osobito prednjačijo glede lenobe turški plemenitniki.

Kmalu za tem, ko je zasedla rajna Avstrija Bosno, so imeli naši častniki in uradniki priliko, spoznati razmere med poturčenimi Bosanci.

Zandarmerijski oficir, ki živi danes v pokoju, je prišel kmalu po zasedbi v Bosno. Kot poveljnik orožniškega oddelka je dobil v bolj zakotnem bosanskem mestecu stanovanje z velikim vrtom. Vrt je bil po turški navadi čisto zapuščen, prerasčen s trnjem ter sratotjem. Častnik Slovenec se je lotil lasnoročno mučnega iztrebljenja ter snaženja. Ko je bil obširni vrt očiščen, je izkopal jame za slive ter sadno drevje.

Sosed oficirjevega vrta je bil bogat Turčin — Osman beg. Dan za dnevom je gledal častnika pri delu, držal roke prekrižane na hrbtu ter pušil cigareto za cigareto. Ko je začel oficir saditi drevesa, se je Turku razvezal jezik in je vprašal:

»Gospod, kaj vendar počenjaš?»

Častnik mu je pojasnil, da bo spremenil vrt v sadonosnik, ki mu bo rodil obilo sadja in predvsem slive.

Osman beg je posedal sam ravno tako zapuščen vrt. Ko je posadil oficir že vsa drevesa, je znosil musliman na svoj vrt motike, krampe in drugo poljedelsko orodje. Orožniki so bili uverjeni, da bo začel tudi on z lasnoročnim trebljenjem vrta. Ko je bilo vse orodje na sredini trnja ter sratotja, je sedel Turk s prekrižanimi nogama na kup orodja. Pušil je cigareto za cigareto, sedel nepremično, kakor bi bil najgloblje zamišljen . . .

Šele proti večeru je vstal, pospravil orodje in izginil v svoj stan.

Drugo jutro je znosil orodje na vrt že v jutro ter čepel na kupu celo dopoldne. Opoldne je vstal, zlezal na svojo mulo in odjezdil proti mestu. Osman bega ni bilo dva dni na spregled. Častnik je bil uverjen, da kupuje musliman v mestu sadna drevesca in mu je hotel priskočiti na po-

moč s svojo izkušnjo. Odpravil se je v mesto ter poiskal bega. Turčin ni kupoval drevesc, ampak pil na smrt rakijo. Ko je zagledal oficirja, ga je ozmerjal, češ, da je bedak, ker se je mučil cele tedne z izkopavanjem trnja. Tudi on se je hotel prvotno lotiti nasada vrta, a je poprej zadevo premislil temeljito: Po predvarku se je prepričal, da se turškemu begu ne izplača delo, ker se lahko napije že gotove rakije na smrt za par kron!

Osman beg se je vrnil s pijančevanja šele tretji dan. Spal je nato poldrugi dan. Odslej ni niti pogledal več na oficirjev sadonosnik, ker plemeniti musliman je za lenobo, a ne za trudapolno obdelovanje vrta!

Poravnajte naročnino za „Slov. Gospodarja“!

Mežnar Valent.

Mežnar Valent zvonil, zvonil . . .

Trde žuljave roke stiskajo mastno vrv, težka, siva glava klanja v taktu bron.

Zvoni in misli:

Budim k Zdravi Mariji v mrzli noči. Človek počiva in sanja zlate sanje; krog njegovih ustnic žari in usta mu govorijo srečo. Valent pa zvonil in budi . . .

Pojem češčeno Marijo, ko tulijo tovarne k odmoru. Moja glava se klanja in človek je odložil motiko in zmolil molitev. Položil je trudno glavo v senco, da počijejo žulji krvavih rok . . .

V mrak udarja Ave Marija in zvonček vernih duš zapoje počitek in konec dneva. Mati zavija svojo dečo v posteljo in v vaški kapelici cingljajo jagode rožnega venca . . .

Zvonim ob petih in devetih, stiskam vrv ob štirih do petih. Spremljam glasove mislerere in joka. Zvonim zadnje pot človeku, ki je moral k sodbi. Zvonil sem v mladosti in zvonim v starosti. O, koliko duš sem spremljal s svojim zvonom

na Ratnikovo njivo. Umril je župnik Janez in zvonil sem k pogrebu. Ducat duhovnikov mu je pelo mislerere in jokalo za blagim srcem. Šla sta k počitku ključarja; Franc, za njim pa Tone. Ko so ju polagali v zemljo, sem zvonil in drugič v življenju jokal in močil svoje roke s solzami. Tone je šel. Šola naju je zvezala, vojska naju je držala ob trdem komisu. Pa nisva tožila. Zvonil sem mu za njegove dobre besede . . .

Mežnar Valent zvonil in še misli:

Trikrat je bila že razkopana Ratnikova njiva, mežnar Valent pa še zvonim. Še so vajene moje roke trdega prijema mastnih vrvi. Še bom zvonil in še sebi bodem zvonil na Ratnikovo njivo. Sto in sto duš je šlo mimo mene. Vojna je pošiljala črna pisma naših padlih sinov. Mežnar Valent je zvonil. Prišla je mora in sesala naša dekleta. Mežnar Valent je zvonil. Kolikokrat sem nategoval vrv velikega bron, koliko lepih ur je šlo mimo mene.

Mežnar Valent zvonil in si govori:

Prišel bo čas, ko me pokliče Bog otec. Šel je župnik Janez, šel Tone in Franc, in šel bom tudi mežnar Valent. Šel bom pred Stol in rekel: Bog Otec, usmili se mežnarja Valenta, grešnika in velike lenobe. Lahka in sveta mi je služba, pa jaz sem malomaren, Bog Otec! Usmili se me, saj bom zvonil pridno in pobožno in ko me pokličeš, pošlji angela, da grem z njim!

Oče nas, ki —

Mežnar Valent zvonil, zvonil . . .

Le enkrat bi videl . . .

Kraj potoka počiva mirni dom. Beli zidovi štrlijo med zelenimi smrekami, kakor da prosijo v nebo v tihi in večni molitvi. Cvetoče črešnje pojejo v vetru in bele rože pokrivajo drevje. Okna cvetejo v pomladnih rožah. Vsako jutro in zvečer jim mlada žena doliva vode in se veseli njih rdečih in belih cvetov.

bilo zakopano. Raoul ima rudnik in tovarno. Vse mi je razložil, kako zlato dobiva in kako ga prodaja z vednostjo bolivajske vlade. Ako bi sedaj poskusili, da bi si zlato prilastili, bi bili pravi neumneži.

— Imaš prav — je kratko odgovoril Dübelle. — Stavim, da Casas sluti, zakaj smo prišli sem. Bilo pa bi zelo nespametno, ako bi mu svojo nakano razkrili. Naša naloga zaenkrat je, da čim bolj odvrčamo od sebe sum.

— Kako? Raoul nima povoda, da bi kaj prikrival.

— Kaj? Ne vem, Gregor, ali si res tak osel? Ali se ti ne zdi čudno, da Casas niti črhnil ni o kakem zlatem rudniku, ko si bil v Sv. Martinu pri njem? Ali lastniki zlatih rudnikov molčijo in dopovedujejo svetu, da je živinoreja njihovo glavno bogastvo? Ne, moj dragi: ali je rudnik po zakonu zavarovan ali ne . . . tu se nekaj skriva, kar se mora razjasniti.

— Razen tega — je dodala Betka — nam je Lopato pokazal »puščice« in našli smo tudi »reko mali hribe« in vse drugo, kar navaja prednikovo pismo.

— O tem niti ne govorim, da moramo tudi iz dejstva, da smo našli grob tvojega pradeda, nekaj sklepati — je dejal Dübelle mrko.

— To je res — je priznal Gregor. — Vendar da ga moramo vprašati, ali ve kaj o tem?

— O čem? — je mrmral Dübelle.

— Kdo da je umoril mojega pradeda.

Dübelle ni vedel ali se naj jezi ali smeje.

— Gregor — je dejal — enkrat sem ti že povedal, da je Raoul človek, ki te v prvem trenutku spravi s pota, ako izve, kake namere imaš. Sedaj zopet naglašam: velika sreča, ako živi pridemo odtod.

— Zakaj?

— Ker nas Casas ne pusti pri življenju, ako izve, da so nam znane njegove skrivnosti.

— Jaz nisem spoznal, da bi hotel pred nami kaj skrivati. Nasprotno. Obljubil je celo, da nam vse razkaže.

XIV.

Casas se je precej skrbno pripravljal za sprejem gostov. Pred Betko je hotel nastopiti kot omikanec. Obril se je in krog vratu zvezal svileni ruto.

Ko je bil s toaletto gotov, se je ozrl skozi okno ven. Zagledal je Miguela. Izvrsten dečko! Kako hitro je gotov z delom. Casas mu je kimal, da pride k njemu.

— No, ali si izvršil nalogo in si prinesel dokaz?

Miguel je prišel bližje in Raoul je videl, da je ne- navadno nervozen.

— Gospod, oni človek sem pride. Lahko bi ga bil umoril, zdela pa se mi je boljše, da prej govorim z vami.

— Kdo pride sem? — Morda tisti Holandinec?

Naradite veselje svojim birmankam in kupite jim v spomin lep molitvenik, pa en rožničenec V današnjem „Gospodarju“ poglejte poleg navadnih spominikov. TISKARNE SV. CIRILA

Botrice!

Dvoje otrok skače po blagoslovljeni zemlji in nabira ob potoku rože, lepoto naših poljan in veselje naših src. Svoje tanke in bele ročice stegujeta po vijolicah in pleteta vence za bolnega, slepega očeta.

Vojna je utrgala mladi ženi moža po osmih dneh poroke. Šel je in se vrnil po petih letih z globoko brazgotino na obrazu in brez oči. Črno steklo mu je zakrivalo vdrte trepalnice, da ostane prikrita pregreha groznega klanja.

Zena je molila v žalosti in delala z dvakratno močjo. Ustajala je z zarjo; potila se v mrak z mislijo o lepi bodočnosti, v sanjah o sreči njenih otrok in v žalosti ob pogledu na slepega moža.

Mali Markec je služil očetu. Vodil je slepega po prašnih cestah, mimo visokih in lepih hiš, celo tje do Marijine kapele. Trdno se je oče držal sinove roke; težka lajna mu je težila trudno ramo. Za spomin so mu jo dali, kakor so mnogim dajali spomine lesenih nog. Pa čudno veselo je pela ta lajna! Ljudje se je niso nasitili. Bila jim je vedno dobrodošla. Položila je ljudi v mrak žalosti in bridkosti in osrečevala ob urah veselja in zadovoljstva.

Tako sta prosjčila. Lajna je udarjala ob taktu snežink in dežja, ob udarcih cepcev in teptanja jabolk in grozdja. — Nista vzdihovala, ne klela.

Zena je delala, mož beračil in otroka sta rastla ob očetu in materi. Dan je šel v dan in v njih srcih je bila tiha teža. Nikdo ni vzdihoval, nikdo klet. Mož ni tožil po solncu in ni čutil utrujenosti v svojem srcu.

Na Veliko noč pa se je zgodilo čudo! Zena se je vrnila od vstajenja s košaro blagoslovljenih jedi. Solnce je sijalo takrat tako toplo in jutranji žarki so ožarjali mirni dom. V kotu pod križem je pognila mizo, da sedejo v spomin trpljenja.

Obrazi so žareli v veselju in niso čutili teže priberačenega kruha. Zena je zadržavala solze veselja ob pogledu na suhe koščice malega Markca. Njegove

oči so žarele v nepopisni sreči; dajal je očetu košček za koščkom v mrka in tiha usta. Ni čutil slepec, da je priberačen kruh. Zdelo se mu je, da plava nad mizo angel, ki ogreva in blagoslavlja . . .

Takrat je bilo, ko se je zgodil ta čudež. Slepec se je vzdignil in stegoval roke v temo, da objame solnce, svet, vse. Ni razdvojil teme; ostala je kakor je bila. Le njegova usta so žalostno vzdihnili in zapela pesem slepcev: Le enkrat bi videl . . .

Nikoli ni slepec tožil in ne klet; le srce mu je nosilo težo. Beseda je morala na dan, ki je pekla, težila in morila.

Svoje roke je zaril v lase in zajokala brez solz.

Zena je objela svoja otroka. S svojimi solzami jima je gladila lase. Razumela je gorje in razumela je Veliko noč —

Otroka sta pozabila na jed in blaženost, ki jih je obiskala. Zajokala sta — ker nista razumela očetove bolesti.

(Jočna.)

Dokaz naše narodne zavednosti pred 10 leti.

Dne 7. aprila 1928 je minulo 10 let, ko se je vršil oni znani slovenski tabor v Št. Janžu pri Spodnjem Dravogradu. Na zborovanju je bilo nad 2000 navdušenih slovenskih mož, fantov ter deklet. Zastopane so bile: Dravska, Mislinjska ter Labudska dolina.

Zborovanje se je vršilo na obširnem dvorišču gostilne pri Času. Na predlog blagopokojnega dr. Verstovška je bil izvoljen predsednikom domači župan g. Bart, ki je podelil besedo g. dr. Antonu Korošču.

Govornik je klical navzočim v spomin v nebo kričeče krivice, ki so se godile Slovincem pod Avstrijo in osobito še med svetovno vojno. Vso to gorje slovenskega naroda kliče ter zahteva novo jugoslovansko državo. Ko so slišali zborovalci ime: Jugoslavija, je zaorilo proti nebu iz tisočerih grl: »Živela jugoslovanska deklaracija! Živela Jugoslavija!»

Na ta veličastni tabor se je priklatlilo od vseh strani nad 200 oboroženih Nemcev ter nemškutarjev pod vodstvom žihopoljskega Lučovnika in tedajnega urednika najbolj hujskaškega lista »Marburger Zeitung« Jahna. Ko je ta druhal čula ime »Jugoslavija«, je začela kričati nad dr. Koroščem, da je veleizdajalec! Ker s kričanjem niso nič opravili, so hoteli nastopiti z dejansko silo. Vsak od nemškutarskih pretepačev je imel v žepu velik kamen, katerega bi naj bil pognal proti dr. Korošču na dano povelje.

Ko so videli naši vrli možje ter fanti, da hoče ta najeta ter nahujkana druhal

razgnati shod s kamenjem in palicami, je zavrela v njih slovenska kri. Razgrajče so porinili iz zborovalnega prostora in jim pokazali pot, odkoder so prišli. Od slovenskih pesti ugnana nemškutarija se je razkropila na vse strani. Dr. Korošec je dokončal svoj deklaracijski govor. Takoj po Koroščevem govoru je zaključil vladni komisar shod. Rajni dr. Verstovšek je še pozval navzoče, ali so za ali proti jugoslovanski deklaraciji. Zbrana množica je enoglasno vzkliknila: Živela Jugoslavija!

Koroške Slovenke so izročile g. dr. Korošču na tisoče podpisov iz Koroške, kjer se je izrekal narod za Jugoslavijo. Slovenka iz Guštajna je še nagovorila dr. Korošca in mu izročila trobojnico. Zborovalci so še zapeli par navdušenih narodnobudnih pesmi in se razšli.

Poraz v Št. Janžu je Nemce in nemškutarje silno razljutil. Po svojem časopisju so začeli srditi boj proti dr. Korošču in vsem voditeljem slovenskega naroda. G. dr. Korošca so ožigosali kot veleizdajalca, ki spada na vislice, slovenske može in fante so slikali kot krvoločne boljše-vike, ki napadajo »mirne« Nemce. S shoda v Št. Janžu je objavilo nemškutarsko časopisje sliko, na kateri sta naslikana dr. Korošec, ko jezdi s trobojnico na kolu, dr. Verstovšek s pištolo v roki na volu. Oba sta obdana od slovenskih kmetov, ki s cepci, kosami in vilami pobijajo »miroljubne« Nemce. Te slike so potem širili po celi rajni Avstriji in hujskali proti Slovincem.

Miguel je prikimal.

— Ni pastir! Osel sem bil, da ga nisem spoznal že v Elini. Brado je obril in se oblačil po Evropsko. Danes zjutraj pa sem ga spoznal.

Don Raoul je Miguela zgrabil za rame.

— Kdo je on? In kaj hoče tukaj?

— Ali se spominjate, da sem v Sv. Martinu slišal, kaj sta govorila pred njegovo bajto on in . . .

Miguel je umolknil; gospodar ga je gledal s tako jezo, da mu je jezik zastal.

— Slišal sem, da sta govorila — je nadaljeval s strahom — o »reki malih rib«, o nekem skritem zakladu.

— Dalje! — ga je priganjal Raoul.

— Holandinec vas je s pomočjo nekega Indijanca zasledil in pride za vami v družbi onega gospoda in dame, ki sta bila vaša gosta.

— Z Goversom! — je sikal Casas. Sedaj mu je bilo vse jasno.

Temni obraz mu je obledel.

— A tako! — je škripal z zobmi. — Potepuh mi je vzela nevesto, sedaj pa hoče še moje zlato! — In obrnil se je k Miguelu. — Zaenkrat ga še pusti pri življenju! Toda pazi na vsak njegov korak in mi o vsem poročaj! Si razumel?

Miguel je resno prikimal.

— Da, gospod! Toda, obljubite mi, da pozneje lahko obračunim z njim. Saj veste, kaj mi je storil!

— Plačal bo, kar ti dolguje . . . in meni ravnotako — je srdito odgovoril Casas.

Betka, Gregor in Dübello so se bližali naselbini. Ko so bili kaki dve uri od soteske, se je Dübello ustavil, da bi se obril.

— Ako me Casas v tem stanju zagleda, takoj spozna v meni svojega pastirja. To pa bi imelo za mene slabe posledice.

— Zakaj? — je vprašal Gregor

— To je postranska stvar. Izvedel pa sem, da je razpisal na mojo glavo tisoč pesov.

— Odkod veš to? — Gregor še vedno ni mogel verjeti, da bi bil Raoul tako krvoločan. — Nemogoče se mi zdi, da bi kdo toliko žrtvoval za človeško glavo.

— Jaz pa vem, da je takol! — je izjavil Dübello. — In slišal sem to od Miguela, ki je dobil to naročilo.

— Kaj, z njim si govoril?

— Da. V Elini sva prišla skupaj.

— Ni te prepoznal? — je poizvedoval Gregor.

— Ne . . . hvala Bogu! Ker drugače bi bil izgubil svoje uho.

Gregor je zastokal.

NOVA KNJIGA ZA VAS! Brez nje ni nedelje!
Fantje
 "BESEDE ŽIVLJENJA!"
 Naročite ta fantovski molitvenik, ki stane 22 Din, v usnje z zlato obvezco pa 30 Din v Tiskarni sv. Cirila v Mariboru.